Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

НАСТУПНІСТЬ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

26-28 грудня 2022 р., м. Одеса

Харків
2022

К. М. Гнезділова
доктор педагогічних наук, професор
Черкаський національний університет
імені Б. Хмельницького, м. Черкаси
ORCID 0000-0002-5226-840X,
e-mail: kiragnez@gmail.com

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ У ДОШКІЛЬНІЙ ТА ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

Практика професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи свідчить про існування певних проблем у розумінні ними важливості забезпечення наступності навчання математики в освітніх ланках «заклад дошкільної освіти – початкова школа». Такий стан проблеми обумовлений, з одного боку недостатньою увагою до результатів математичної підготовки дітей дошкільного віку у ЗДО (відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти), видів діяльності, зокрема математичної, використання форм та методів у процесі підготовки майбутніх учителів, зменшення кредитів на вивчення дисциплін методичного спрямування, з іншого складності у реалізації наступності навчання математики в таких освітніх ланках.

Висловимо деякі міркування щодо вирішення вище вказаної проблеми. Вважаємо за необхідність у процесі фахової підготовки майбутніх учителів приділяти увагу розгляду питання наступності між дошкільною та початковою освітою, посилаючись на чинну законодавчу базу, зокрема Стандарт дошкільної освіти і відповідні освітні програми. Оскільки в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти цей складник (наступність між цими освітніми ланками) міститься, й йому приділяється значна увага. Він вважається особливо значущим у реалізації перспектив розвитку дитини. Зокрема, підкреслюється такий аспект як «узгодженість та цільова єдність в розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової освіти спільність для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів, провідних видів діяльності, що забезпечують розвиток дитини, використання форм та методів педагогічної роботи, які відповідають віковим закономірностям розвитку дитини послідовне збагачення та формування компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку як результатів освіти» [1].

Зауважимо, що оцінкою ефективності та якості дошкільної освіти є сформованість у дитини сукупності ключових компетентностей за різними освітніми напрямами. Однією з таких компетентностей, яка формується за освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» є логіко-математична, яка розкривається як здатність дитини дошкільного віку використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко- математичної і дослідницької діяльності [1]. Результативність її сформованості вимірюється за допомогою таких критеріїв: емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань

та навичок. Розвиток математичної компетентності продовжується у процесі навчання у початковій школі.

З огляду на зазначене вище, для розуміння та усвідомлення проблеми забезпечення наступності навчання математики у системі «ЗДО – початкова школа» вважаємо за необхідно під час викладання дисциплін, вивчення яких спрямоване на ознайомлення студентів з методикою навчання математики у початковій школі, приділити час розгляду матеріалу, що розкриває зміст формування логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку.

Майбутні вчителі початкової школи мають знати ту систему знань та навичок, які складають основу логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку по завершенню дошкільної освіти. Так, діти дошкільного віку повинні мати уявлення про такі основні математичні поняття як: «число», «величина», «форма», «простір», «час». Також мають знати і правильно називати еталони площинних та об'ємних геометричних форм, просторові напрями, одиниці вимірювання часу, параметри величини, усвідомлювати зв'язки між кількісними, порядковими числівниками, просторовими, часовими поняттями тощо. Подальше знайомство і розширення меж розуміння вище зазначених математичних понять відбувається у початковій школі. Тому майбутні вчителі мають знати: з якими математичними поняттями діти знайомі, які операції вони можуть здійснювати з величинами, числами, формами та інше.

Зважаючи на зазначене вище, іншим важливим аспектом, на який необхідно звернути увагу під час підготовки майбутніх вчителів початкової школи – це на який вид мислення, розумові операції спираються вихователі ЗДО під час формування у дітей дошкільного віку елементарних математичних уявлень. Так, використовуючи у своїй практиці завдання на порівняння, серіацію, співставлення, групування за однією ознакою, декількома, аналогію вихователі тим самим сприяють розвитку таких операцій розумової діяльності дітей дошкільного віку як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Зазначені операції виконуються дошкільниками з опорою на наочність. Зважаючи на це, завданням вчителя початкової школи є, спираючись на сформовані види й способи розумової діяльності, удосконалювати їх, й поступово впроваджувати нові види діяльності. У цьому реалізується наступність у своїй функції перспективності з опорою на попередній досвід.

Проте не всі студенти володіють інформацією про те, які знання, вміння та навички складають основу сформованої логіко-математичної компетентності дитини дошкільного віку. А також недостатньо ознайомлені з тими методами, засобами, зокрема й цифровими, які використовують вихователя ЗДО з метою формування логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку. Так, наприклад, під час навчання дітей дошкільного віку вмінню визначати розмір (довжину) предмету (паперових стрічок різного кольору) вихователі використовують такі прийоми як накладання та прикладання.

Тому наступним важливим аспектом у підготовці майбутніх учителів початкової школи є застосування форм, методів, прийомів і засобів навчання

математики для послідовного збагачення та формування математичної компетентності з опорою на форми і методи формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку в умовах ЗДО. Під час проведення математичних занять у ЗДО вихователі використовують різноманітні види ігор. Тому, у своїй практичній діяльності майбутні вчителі початкової школи мають орієнтуватися на використання ігрових прийомів у процесі навчання математики. Важливим є також опора на засоби, які застосовують вихователі під час математичних занять, наприклад, блоки Дьєнеша, палочки Кюїзенера, блоки LEGO.

Наведені аспекти, які, на нашу думку, необхідно розглядати у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи, підкреслюють сутність наступності в освітніх ланках «ЗДО – початкова школа».

Зважаючи на те, що кількість часу на вивчення дисциплін методичного спрямування у підготовці майбутнього вчителя початкової школи значно зменшено і приділити достатню увагу розгляду вище перелічених нами питань є проблематичним, вважаємо, що необхідним є створення науково-методичного супроводу для викладачів та студентів з проблеми забезпечення наступності навчання математики в освітніх ланках заклад дошкільної освіти – початкова школа. Такий супровід має містити науковий матеріал з розгляду проблем забезпечення наступності навчання математики в системі «ЗДО – початкова школа», методичні рекомендації для студентів щодо використання різноманітних форм, методів, прийомів і засобів навчання математики з опорою на дошкільну освіту.

На закінчення, підкреслимо, що якість сформованості компетентності учня по завершенню навчання у закладі загальної середньої освіти залежить від тих основ, які були закладені спочатку у ЗДО, а потім у початковій школі. Правильність розуміння дітьми молодшого шкільного віку основних математичних понять, сформованість обчислювальних навичок, умінь розв’язувати задачі та інше напряму залежить від учителя початкової школи, його здатності реалізовувати у своїй практичній діяльності наступність навчання математики.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini